

Çizgi Romanda Adalet Algısı: Deligücük'ün İntikamı

Perception of justice in comic books: Deligücük's Revenge

Gültekin AKENGİN*
Ozan KÜÇÜKUSTA**

Öz

Adalet kavramı insanlık tarihinin başından beri toplum ilişkilerini düzenlemek için kullanılan temel bir düzen olgusu olmakla birlikte, geçmişten günümüze kadar geçen sürede toplumlar için hala açık ve net bir biçimde tanımlanamamaktadır. Genel bir ifadeyle adalet, ilgili kişinin hak ettiği ödül ya da cezayı alması durumudur. Bu bağlamda adalet kavramını toplumun ortak aklının oluşturduğu değerler, ilkeler, ideal ve erdemlerin, özgürlük ve devlet kavramlarıyla diyalektik ilişki kurarak oluşturduğu etik ve pozitif ilkeler bütünü oluşturmaktadır. Ancak işlenen suç sonucunda suçluya ve mağdur kişiye hak ettiğinin verilmesi, gerçek anlamda adaleti sağlamak mıdır? Bu soruya verilecek yanıt ise, hukuk, kanun, akıl ve vicdan kavramlarının farklı toplumlarda farklı biçimde algılanması sebebiyle adalet kavramının pek çok toplumda neden hala net bir biçimde tanımlanamadığını göstermektedir. Adalet kavramı, diğer sanatsal alanlarda olduğu gibi çizgi romanlara da sıklıkla yansımıştır. Bu sayede, toplumun aradığı adalet ve adaletsizlik kavramları da çizgi roman kahramanları sayesinde uygulanır hale gelmektedir. Hikâyelerindeki rolü adaleti sağlamak olan her çizgi roman karakteri, mutlaka kendi döneminin gerçek toplumsal olaylarından referans alınarak yaratılmıştır. Ancak tıpkı toplumun adalet algısı gibi çizgi roman kahramanlarının da adalet algısı ve adaleti uygulama şekilleri birbirinden farklılıklar göstermektedir.

* Prof. Dr., Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Sanat ve Tasarım Fakültesi, Grafik Tasarımı Bölümü. gultekin.akengin@hbv.edu.tr, ORCID:0000-0002-5399-2731

** Öğr. Görevlisi, Başkent Üniversitesi, Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi, Grafik Tasarımı Bölümü. okucukusta(@)baskent.edu.tr, ORCID: 0000-0003-1858-3980

Bu sayede bu kahramanların adaleti kimi zaman hukuksuz veya kanunsuz bile olsa, toplumun gözünde resmi adalet sisteminin tamamlayıcısı olarak görülmektedir. Bu bağlamda Deligücük karakteri de, 19. Yüzyıl Osmanlı taşrasındaki hukuksuzluk ve kanunsuzluğa bir çözüm olarak ortaya çıkmıştır. Deligücük'ü adaletsizlik karşısında harekete geçiren temel durum kendi vicdanı olmakta ve bu durum yeri geldiğinde kendisine tüm etik ve hukuk kurallarını çiğnetebilmektedir. Çünkü Deligücük için vicdan ahlakı, ahlak ta adaleti sağlamaktadır. Dolayısıyla mağdur kişi veya kişiler adına sağladığı adaletin temelinde “kısasa kısas olan intikamcı” bir adalet anlayışı bulunmaktadır. Bu durum hikâyelerdeki “intikam” adaletinin, okuyucunun vicdanının rahatsız etmek yerine “hikayenin adil bir sonla bitmesi” beklentisinin okuyucuda çok daha ağır bastığı görülmekte ve adaletin tecelli ettiğine birinci gözden “şahit olmak” okuyucuyu rahatlatmaktadır.

Anahtar Sözcükler: Çizgi Roman, etik, adalet, hukuk, Deligücük

Abstract:

Although the concept of justice has been a basic order phenomenon used to regulate social relations since the beginning of human history, it still cannot be defined clearly for societies from the past to the present. In general terms, justice is the situation in which the person receives the reward or punishment he deserves. In this context, the concept of justice constitutes the whole of ethical and positive principles formed by the values, principles, ideals and virtues formed by the common mind of the society, by establishing a dialectical relationship with the concepts of freedom and the state. However, does giving the offender and the victim what they deserve as a result of the crime committed ensure justice in real terms? The answer to this question shows why the concept of justice is still not clearly defined in many societies, since the concepts of law, reason and conscience are perceived differently in different societies. The concept of justice is often reflected in comics, as in other artistic fields. In this way, the concepts of justice and injustice that society seeks become applicable thanks to comic book heroes. Every comic character whose role in their stories is to provide justice has been created with reference to real social events of their own era. However, just like the society's perception of justice, the comic book heroes' perception of justice and the way they practice justice differ from each other. In this way, the justice of these heroes is seen as a complement to the official justice system in the eyes of the society, even if it is sometimes unlawful. In this context, Deligucuk character emerged as a solution to lawlessness in the 19th century Ottoman provinces. The main situation that activates Deligucuk in the face of injustice is his own conscience, and this situation makes him break all ethical and legal rules when necessary. Because for Deligucuk, the morality of conscience also provides justice. Therefore, there is a “revenge for tit-for-tat” justice understanding on the basis of the justice it provides on behalf of the aggrieved person. In this situation, it is seen that the “revenge” justice in the stories and the expectation that the “story will end with a fair ending” rather than disturbing the conscience of the reader outweighs the reader and first-hand “witnessing” that justice is manifested is a relief for the reader.

Keywords: Comics, ethic, justice, law, Deligücük

Giriş

Adalet Kavramı

Adalet kavramı, insanlık tarihinin başından beri toplum ilişkilerini düzenlemek için kullanılan temel bir düzen olgusudur. Felsefi olarak adalet kavramı tanımlanırken bir toplumun değerlerinin, ilkelerinin, ideal ve erdemlerinin cisimleşmiş, somutlaştırılmış ve hayata geçirilmiş olması durumu ifade edilmektedir. Başka bir deyişle adalet, herkesin hak ettiği ödül ya da cezayı alması durumudur (Cevizci 1999: 11).

Cevizci bu tanımları şu şekilde genişleterek açıklamaktadır:

“Adalet en yüce, nesnel ve mutlak bir değer anlatımı olarak, insan davranışını ahlaki açıdan inceleyen ve eleştiren bir düşünce, hakka ve doğruluğa saygıyı temele alan ahlak ilkesi, doğruluk, dürüstlük, tarafsızlık, uygun ve doğru muamele biçiminde karşımıza çıkmaktadır. Bu çerçevede içinde adalet, bir kimsenin haklarıyla, başkalarının hakları arasında bir uyumun bulunması hali, hak ve hukuka uygun olma durumu, devletin farklı hatta karşıt çıkarları olan insanlar arasında hakka uygun bir denge oluşturması durumu olarak anlaşılır” (Cevizci 1999: 11).

Antik çağ filozofları Socrates, Platon ve Aristoteles'ten günümüze pek çok düşünür, hukukçu ve filozof bu konuda net bir tanımlama yapmaya çalışmışlardır. Aristoteles, bu kavramı tanımlarken adaletin erdem bir parçası değil erdem bütünü olduğunu savunmaktadır. Adaletin karşıtı olan adaletsizlik ise kötülüğün bir parçası değil, kötülüğün bütünü olmaktadır. Ona göre adalet ve erdem aynı şeydir. Ama adaletin olduğu şey ile erdem olduğu şey aynı değildir. Başkalarıyla ilişkide söz konusu olduğunda adalettir; kendi başına böyle bir huy söz konusu olduğunda erdem olmaktadır. Bu bağlamda adaleti bilen değil, adil olan, adil davranan insan adaletli olmaktadır. Ancak Aristoteles adaleti sağlamak için sadece erdemli olmanın yeterli olmayacağını ve toplumun eşitliğini gözetmesi gereken bir yasa hukukunun da olması gerektiğini savunmaktadır. Dönemine göre oldukça radikal kalabilecek olan Pitagorasçılar'ın da adalet anlayışından bahsetmek yerinde olacaktır. Pitagorasçılar, Aristoteles ve Platon anlayışı dışında ve tamamen “kısasa kısas” bir adalet anlayışı ortaya koymaktadırlar. Ancak bu görüş adaletin suça maruz kalan birey tarafından verilmesini gerektirdiği için etik olmayan durumlar yaratmaktadır (Aristoteles 2002: 1130a'den akt. Tekerek ve Tekerek 2011: 8-14).

Platon ise adalet kavramını iki gruba ayırarak tanımlamayı tercih etmektedir. Bunlardan ilki adaletin devlette yansımaları, ikinci ise adaletin bireylerde yansımalarıdır. Platon, devletle insan yapısı arasında bir paralellik kurması bakımından adaletin devletteki yansımalarının daha önemli olduğunu savunmaktadır. Ona göre devlet bireylerin tek tek oluşturduğu bir kurumdur ve bu bağlamda her iyi birey kendi içinde adil olmak için gayret sarf etmelidir. Böylece adil bireylerden oluşan toplum da kendiliğinden adil bir devlet olmaktadır (Toprakkaya 2008: 32).

Yukarıdaki açıklamalar genel bir çerçevede içerisinde bir tanımlama yapmış olmakla birlikte, yine de adalet kavramı net olarak tanımlanamamaktadır. Ancak birkaç cümleyle özetlenmeye çalışıldığında, bir şahsiyetin hak ettiğini almasını sağlayan, özgürlük ve devlet kavramlarıyla diyalektik ilişki içinde olan, insanlık için olmazsa olmaz ortak aklın oluşturduğu etik ve pozitif ilkeler bütünü olduğu anlaşılmaktadır (Tekerek ve Tekerek 2011: 9).

Çizgi Romanda Adalet Kavramı

Kendi hikayelerindeki rolü adaleti sağlamak olan her çizgi roman karakteri, mutlaka kendi döneminin gerçek toplumsal olaylarından referans alınarak yaratılmıştır. Örneğin Büyük Buhran 1930’lu yıllarda Amerikan ekonomisini çökertmiş ve bu durum da halkın kentsel çürüme, yoksulluk ve suç gerçeğiyle yüzleşmesini sağlamıştır (Vodkum ve Adkinson, 2003: 97). Bu koşulların çizgi romana yansması da halka umut, adalet ve düzen sağlayan bir kahraman olan Superman’ın doğması olmuştur. Başka bir örnek te 1940’larda yine gerçek sokaklardaki adaletsizliklerden referans alınmış olan ve müthiş bir yozlaşma ve suçun her türlüşünün halkı ezip geçtiği Gotham şehrinde kanunları kendi perspektifinden ve etiksel olarak sorgulanabilecek yöntemlerle uygulayan Batman karakterinin ortaya çıkmasıdır. Batman’ın uyguladığı adalet Amerikan Hukuku’nun koruyucusu olan Superman’ın tersine şiddet ve kanunsuzluk içerdiği için bu durum çoğu zaman Batman’ın toplum yararına çalışan bir kaçak olması şeklinde algılanmaktadır.

Yukarıda verilen en bilindik iki örnekte olduğu gibi, dünyanın çizgi roman okunan her köşesinde adalet misyonuyla yaratılmış olan karakterlerin suçla savaşmada kendi yöntemleri olduğu görülmektedir. Örneğin Red Kit, Tex Willer, Tenten, Tom Miiks veya Spider-Man suçla savaşırken şiddet uygulamasalar bile suçluyu asla öldürmeden adalete teslim etmekte, ancak V for Vendetta taki “V” karakteri, Punisher veya Judge Dredd gibi karakterler suçluyu önce yargılayıp sonrasında adaleti sağlamak uğruna onları kolayca öldürebilmektedirler.

Resim 1. Punisher, V for Vendetta ve Judge Dredd çizgi romanları (Bağlantı 1, 2 ve 3)

Çoğu zaman Devletlerin uyguladıkları pozitif yasalar sistemi ise bu hukuksal duruştan sapmakta ve şiddeti “adaleti sağlamaya” yönelik meşru bir araç olarak ele almaktadır. Yine de bu, şiddet uygulamasının çerçevesini oluşturan, bozulmamış, doğası gereği ancak ve ancak iyi bir ahlaki düzende tamamen yasal olarak kabul edilmektedir. Dolayısıyla, yasal şiddet doğrudan adalet kavramı ve türetilmiş kanun sistemleriyle bağlantılıdır (Herbers 2015: 2). Bu nedenle çizgi roman adaletinin aynı zamanda bu durumdan da beslendiği söylenebilmektedir.

“Hukuk Eleştirisinde Çizgi Romanların Yeri Nedir?” adlı çalışmasında Öncü, çizgi roman ve uyarlamalarının toplum, adalet ve hukuk ilişkisi açısından üzerinde düşünmeye değer sorular sorsa da, bunun çözümünü vermediğini ve aslında bunların kurgusal ürünler olmaları bakımından, bu ürünlerin kendi sorularına kendi fantezi

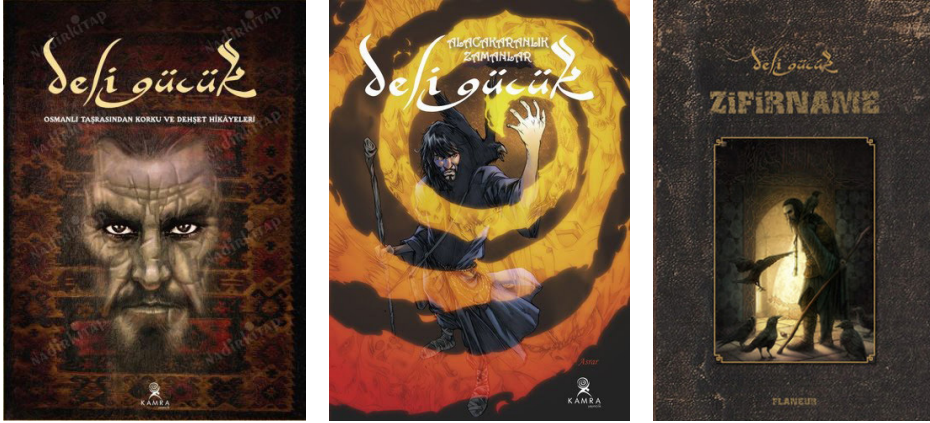
dünyasının içinde cevap verdikleri için gerçekçi bir cevap aramanın da gereksiz olduğundan bahsetmektedir. Ona göre bir kişinin hukuki sürecin yavaş işlemesi veya tıkanması nedeniyle kamunun vicdanı olduğunu iddia etmesi ve adaleti sağlama çabası daha büyük sorunlar çıkarabilmektedir (Öncü, Bağlantı 4).

Romero ve Dahlman, “Adalet Komplosu: çizgi roman ve grafik romanlarda hukuk” adlı makalelerinde çizgi romanların mevcut hukuki sistem eleştirisine bir zemin oluşturduğunu ve çizgi romanlardaki hukukun toplum tarafından algılanışının kanun koyma ve hukuku şekillendirmede etkili olduğunu iddia etmekle birlikte, çizgi romanların akademik çevrelerce, hukuk kuramı açısından ele alınmasının önemini vurgulamaktadırlar.(Romero ve Dahlman, 2012: 3-32).

Çizgi roman adaleti konusundaki örnekler kuşkusuz sadece yukarıda verilen kahramanlarla sınırlı kalmamaktadır. Şimdiye kadar dünyanın her köşesinde adalet misyonu için yaratılmış kahramanları da kapsamakla birlikte sayıca fazlalıkları yüzünden bu çalışmada onlara yer verilmemiştir. Dolayısıyla verilen bu örneklerden yola çıkılarak varılan yargı çizgi romanlardaki kahramanların sunduğu hukuksal veya kanunsuz adalet modellerinin, resmi adalet sisteminin tamamlayıcısı oldukları gerçeği olmaktadır.

Deligücük Karakteri ve Adalet Anlayışı

Yazar Levent Cantek tarafından yaratılmış olan Deligücük çizgi romanı ilk defa 2007 yılında aylık olarak yayınlanan Tam Macera adlı çizgi roman dergisinde kısa bir öykü olarak boy göstermiştir. İlk sayı sonrasında okuyucudan gelen olumlu tepkiler ve yoğun istekler üzerine karakterin farklı maceraları yazılarak dergiye devam etmesi kararı alınmıştır. İlk başta çizer Coşkun Kuzgun tarafından karakteri ve dış görünüşü tasarlanan Deligücük karakteri, Tam Macera dergisinin 4 sayı sonrasında yayın hayatına son vermesiyle, kısa bir süreliğine okuyucusundan uzak kalmıştır. Bir süre sonra karakterin yaratıcısının bir yazar ve çizer ekibi oluşturmasıyla tekrar üretilmeye başlanmış ve ilki Nisan 2009'da Kamra Yayıncılık'tan çıkan “*Deligücük: Osmanlı Taşrasından Korku ve Dehşet Hikayeleri*” yayınlanmıştır. Bu albüm, Türk çizgi roman tarihinde ilk defa birbirinden bağımsız ve pek çoğu o albümü yapabilmek için bir araya gelmiş olan bir yazar ve çizer grubunun istekli üretimleri sayesinde ortaya çıkmış ve okurlarından oldukça övgü almıştır. Bunun üzerine ekibe yeni katılan yazar ve çizerlerin kolektif katkılarıyla, Haziran 2010 yılında “*Deligücük: Alacakaranlık Zamanlar*” adlı albümü yine Kamra Yayıncılık etiketiyle basılmıştır. İlk ortaya çıktığı 2007 yılından 2010 yılına kadar geçen sürede artık kemik bir okuyucuya sahip ve onlarca macerası olan karakter en son olarak 2013 yılında Flaneur Çizgi Roman'dan “*Deligücük: Zifirname*” adıyla çıkartılmış ve toplam 3 adet albümüyle Türk çizgi romanı tarihindeki yerini almıştır.

Resim 2. Yayınlanmış Deligüçük Albümleri (Bağlantı 5, 6 ve 7)

Deligüçük'ün dolaştığı coğrafyalar genel olarak Osmanlı taşrası olarak nitelendirilmektedir. Kahramanın yaratıcısı Cantek, hikayelerin içerdiği tür ve referansları nedeniyle taşra vurgusunun daha verimli ve kullanışlı olduğunu düşünmektedir (Cantek 2009: 9). Ona göre Osmanlı taşrası olarak adlandırılan evren içerdiği fantastik ve gotik öğeler barındırmakta, bu durum da Anadolu masalları, öcü hikayeleri ve serüven külliyatının Deligüçük hikayeleri için vazgeçilmez referanslar olmasını sağlamaktadır. Ayrıca Deligüçük'ün evreninin Osmanlı İmparatorluğu'nun kabaca son elli yılını kapsadığı düşünüldüğünde, o dönemin siyasal, toplumsal ve ekonomik kaos ortamında yaşanmış olan toplumsal trajedi ve adaletsizliklerin, Deligüçük kahramanının ortaya çıkması için nasıl bir zemin hazırladığı da anlaşılabilir.

Deligüçük'ün maceralarının Osmanlı İmparatorluğu'nun çöküş döneminde geçmesi tesadüf değildir. Adaletin uygulanması imparatorluğun kurulduğu 13.yy'dan gerilemeye ve çökmeye başladığı 18.yy'ın ortalarına kadar padişahın yetkisinde kadılar, yeniçeriler ve zabıtlar tarafından uygulanmaktaydı. Başka bir deyişle adalet padişahın "mutlak otoritesinin" bir yansımasıydı ve dayanağını "halkın üzerinden zulmü gidermek, kuvvetlinin zayıfı ezmesine mani olmak ve tebaanın can ve mal güvenliğini emniyette tutmak" düşüncesinden almaktaydı (İnalçık 2005: 75'ten akt. İrem 2008: 156). 18.yy ortalarına kadar padişahlar ve dolayısıyla onlara bağlı olan kadılar davalarını şer'i hukuk ve örfi hukuk kanunlarını birleştirip yorumlayarak "tek hukuk" çerçevesinde çözmeye çalışmışlardır (Kadıoğlu 2008: 379). Ancak gerileme ve sonrasında gelen çöküş dönemi padişahların güç ve otoritesini derinden sarstığı için başta İstanbul olmak üzere tüm Anadolu taşrasında nizamın bozulmasına sebep olmuştur. Yapılan ıslahat hareketlerine rağmen 19. yüzyılın sonunda sosyal, ekonomik ve idari sistem oldukça zayıfladığı için otorite ve kontrolün sağlanması da imparatorluk için imkansız hale gelmiştir. Özellikle çöküş dönemi ıslahat layihaları, rüşvet, adam kayırma, haksız ve keyfi olarak alınan vergi ve cezalar sonucunda devletin "adaletten sapması" ile birlikte halkın huzur ve refahı bozulmuştur (İnalçık 1997: 75-91 'den akt Gencer 2008: 124-125).

"XIX. Yüzyılda İngiliz Gezginlerin Kaleminden Osmanlı Yöneticileri ve Yönetim Sistemi" adlı çalışmasında Şahin, dönemin gezginlerine göre Osmanlı ülkesinde yönetim sisteminin en sorunlu taraflarından birisi kuralızsızlık ve keyfi uygulamalar

olduğunu aktarmaktadır. Tarihe yakından tanık olan gezginler gözlemlerini genellikle “halkın ezildiği, soyulduğu ve gelir kaynağı olarak görüldüğü” bir sistem üzerinden yapmaktadırlar. O dönem Osmanlı İmparatorluğunun yaşadığı ekonomik krizler, maşaların aylarca ödenememesi gibi faktörler yüzünden sefaletin artması sonucu halkın hükümete ve yöneticilere karşı hoşnutsuzluğunu giderek artırmıştır. Bunun doğal bir sonucu olarak memleketin her köşesinde adaletsizlikler ve isyanlar görülmeye başlanmıştır. Verilen örneklerde vergi ödemek için köylünün bütün malını satmak zorunda kalması, vergi tahsilatlarında halka yapılan zulümler, açlık, suçsuz yere tutuklananlardan rüşvet alınıp serbest bırakılmaları, dağınık ve disiplinsiz askerlerin çevreyi yağmalamaları, memurların sadece rüşvetle çalışmaları gibi halkın eziyet gördüğü pek çok gözlem yer almaktadır (Şahin, 2020: 75-87).

Deligüçük'ün yaratılmasındaki en büyük etmen gerçekten yaşanmış olan bu trajediler olmuş, onun karakteri, görünüşü ve Osmanlı taşrasında sağladığı adalet, yaşanan bu gerçek zulmün bilinçaltı tezahürü şeklinde günümüz çizgi romanına yansımaları sağlamıştır. Kahramanın yaratıcısı Cantek, Deligüçük'ün yaşadığı coğrafyayı şöyle açıklamaktadır:

“Öfkeli eşkiyalar, yozlaşmış kanun adamları, patlayan silahlar, haşin diyaloglar, para hırsıyla dolu insanlar çıkıyor karşımıza. “Kötülük kalıcı, iyilik geçicidir” diyen bir tortu kalıyor hikayelerden. Birbirlerine güvenmeyen, kendini tehdit altında hissedilen erkeklerin dünyası bu... Bir anda çözülüyor, mantıksız biçimde ölüveriyorlar... Canavarlar ve tuhaf yaratıklar var. Bir hayal, hiyle ya da can alıcı sahicilikle var oluyorlar. Uzak bir dağ köyünde, şehirlilerin, okumuşların ve türlü rasyonel adamın pek te inandırıcı bulmayarak dinledikleri hikayelerde anlatılıyorlar. Taşra insanları canavarları, tekinsiz olayları ve yedi kargasıyla dolaşan Deligüçük'ü yok saymıyorlar” (Cantek 2009: 11).

Deligüçük yedi kargasıyla dolaşan (ve kimi zaman konuşan), iri, simsiyah uzun saç ve sakalı olan, üzerinde hiç çıkarmadığı kaba siyah gocuğu, ayaklarında urganlarla bağlanarak sağlamlaştırdığı çizmeleri, keskin ve kayaları dahi un ufak edebilecek sertlikli bakışları ve elinden hiç düşürmediği uzun değneğiyle 19. yüzyıl Osmanlı taşrasında zulme uğrayan herkesin yardımına koşan bir kahramandır. İhtiyaç olan her yerde ve her durumda ortaya çıkması, onun ayrıca insan üstü bir varlık olarak algılanmasını da sağlamaktadır.

Resim 3. Deligüçük Karakteri (Cantek ve Kuzgun, 2009: 23)

Aynı karakterin farklı çizim tarzlarına sahip farklı çizerler tarafından çeşitli estetik kaygılarla yorumlanması da Deligüçük'ün masalsi ve gizemli görünüşüne doğrudan etki etmektedir. Farklı çizerlerin yorumları sanki hikayede yaşamış farklı kişilerin gözünden ve algısından damıtılarak betimlenen bir karakterizasyon yaratmaktadır. Bu sayede kimisi onu bir derviş, kimisi bir evliya, kimisi acımasız bir cezalandırıcı, kimisi korkunç bir kabus, kimisi ise yalnızca olaylara tanıklık eden biri olarak görmektedir. Bu sayede aslında Deligüçük hiç yaşamamış gibi ama aynı zamanda Osmanlı taşrasındaki farklı bölgelerde görüldüğü farklı insanlar tarafından kahramanlaştırılması, Deligüçük mitini sağlamlaştırmaktadır (Cantek 2009: 10).

Deligüçük karakteri incelendiğinde, kendisinin klasik anlamda erdemlere sahip olmayan bir çizgi roman karakteri olduğu görülmektedir. Kuşkusuz şimdye kadar yaratılmış olan tüm çizgi roman kahramanları belli bir ahlak ve erdem anlayışına sahiptirler. Ancak Deligüçük'ün adalet anlayışı hukuktan ziyade vicdan temelli olduğu için hikayelerinde kullandığı kimi yöntemler toplumsal hukuka dayalı bir adalet dağıtma eyleminden çok, sübjektif bir intikam duygusuyla sağlanan adalet görünümünde olmaktadır. Bu yönüyle de okuyucunun alışık olduğu “erdemli ve vakur bir karakter” den ziyade toplumsal adalet için vicdaniyla hüküm veren bir “Anti kahraman” olmaktadır.

Hikayeler ve kötüler değiştiğinde, Deligüçük'ün varlığı, karakteri ve uyguladığı adaletin de farklılaştığı görülmektedir. Başka bir deyişle karşı karşıya kaldığı birbirinden farklı her adaletsizlik onun vicdanının o olaya ve kötüye göre şekillenmesini sağlamakta bu durum da dağıttığı adaletin çoğu öyküde birbirinden farklı olmasını sağlamaktadır. Yukarıda da belirtildiği gibi Deligüçük'ün yargısının temelinde saf vicdan duygusu bulunmakta, bu durum da uygulanan adaletin toplumun algıladığı anlamda hukuksal bir temelden referans alınan adalet yerine, sadece vicdan yardımıyla yapılmış intikamcı bir adalet modelini yaratmaktadır.

“*Deligüçük Masalı*”nın, Deligüçük'ün yazılan ilk hikayesi olması ve hikayedeki duruşunun algılanması açısından önemlidir. Hikayede Deligüçük herkesin sakındığı, normalde hiç ortada görünmeyen ama ortaya çıktıysa mutlaka kötü ve tekinsiz bir şeylerin olacağı bir meczup şeklinde betimlenmiştir. Aslında birbirini seven bir ağa kızıyla bir çobanı bir araya getirmek için çabalayan bir Deligüçük portresi ortaya çıkmaktadır. Bu öyküde sadece verdiği emanetlere sahip çıkılmadığı için en son ağanın kızını emaneti karşılığında alarak çobana vermiş ve sevenleri kavuşturmuştur. Burada, Deligüçük'ün sağladığı adaletin sadece emanetler üzerinden verilmesi ve adaleti herhangi bir şiddet eylemine başvurmadan sağlaması açısından oldukça ilgi çekici olmaktadır (Cantek, Tuna C. Ve Kuzgun 2009: 11-23).

“*Düğünler*” adlı öyküde, saraya satmak için kaçırdıkları bir çerkez oğlanı hadım eden Cevher ağa ve çetesinin başına gelenler anlatılmaktadır. Deligüçük ortaya çıkmış ancak sağladığı adalet bir önceki hikayeden oldukça farklı olmuştur. Önce çete elemanlarını elleriyle parçalayarak öldüren Deligüçük, en son Cevher Ağa'yı kargalarına parçalatmıştır (Cantek, Başekim ve Kuranel 2009: 57-77).

“*Köpekler Ürüşürken*” adlı öyküde Deligüçük, köylüye musallat olup erzaklarını çalan, kızlarını kaçıran ve köylüyü haraca bağlayan çeteyi üyelerini bir intikamcı edasıyla teker teker öldürmüştür (Cantek, Tuna C. Ve Sertçelik 2009: 93-104).

“O Bizim Yusuf’umuz” adlı öyküde yıllar boyu açlık, kuraklık ve sefaletle boğuşan bir köye sadece baygın olarak getirilmiş ve ayıldığı zaman köylünün bütün sorunları doğaüstü bir varlığın eli değmişçesine çözülmüştür (Cantek, Tuna C. Ve Küçükusta 2009: 185-193).

“Gargalar Padişahu ve Uzun İskender” adlı hikayede, eşkıyanın peşine düşen süvari alayının eşkıyalar tarafından büyüdü bir şekilde güzel kadınlar olarak görülmesini sağlamış ve bunun sonucu olarak eşkıyalar ve süvariler birbirlerini öldürmüşlerdir (Cantek, Tuna C. Ve Kuzgun 2009: 105-115).

“Şeytan Tırnağı” adlı öykü bir taşra kasabasında geçmektedir. Kaymakamın oğlu savaştan farklı biçimde dönmüş ve giderek vahşileşmeye başlamıştır. En son bir iblis halini alarak kasabada pek çok kişiyi parçaladıktan sonra Deligüçük tarafından öldürülmüştür (Cantek, Kurtuluş ve Küçükusta 2009: 117-134).

“Al Karısı” adlı öyküde, yeni doğum yapmış köylü bir kadın ve bebeğine musallat olan bir cadı ile karşılaşmaktadır. Deligüçük cadının mağarasına giderek onunla bir anlaşma yapmış ve karşılığında bebeği kurtarmıştır (Cantek, Kurtuluş ve Coşkun 2010: 71-83).

“Göç” adlı öykü cüzzamlı oldukları için hiçbir yerde uzun süre kalamayan ve ahali tarafından sürekli göç etmek zorunda bırakılan insanları hikayesidir. Bitmeyen göçlerin birinde Deligüçük ve kargaları da cüzzamlı olarak ortaya çıkıp gruba rehberlik ederler. Bir zaman sonra esasını güçlü biçimde toprağa saplar ve küçük bir kıyametle tüm cüzzamlıların acısına son vererek onları kurtarmaktadır (Cantek, Dağ ve Sertçelik 2010: 85-92).

“Çelebi” adlı öykü, köpeklerin birbirlerini yemeleri için gönderilen “Hayırsız Ada”-yı konu almaktadır. Öykü adadaki vahşi ve gözü dönmüş köpeklerin lideri olan Şehzade ile azınlık ve güçsüz bir köpek grubunu korumaya çalışan Çelebi adlı köpeğin arasında geçmektedir. Hikayenin sonunda Deligüçük gelerek Çelebi ve ekibinden geri kalanları kurtarıırken, Şehzade ve çetesini adada ölüme terk etmektedir. (Cantek, Tuna C. ve Küçükusta 2010: 111-125).

“Vicdan” adlı öykü, Deligüçük’ün kendi vicdanıyla hesaplaştığı bir macera olması bakımından, külliyattaki diğer öykülerden farklı bir yerde bulunmaktadır. Deligüçük ete kemiğe bürünmüş kendi vicdanıyla yüzleşmekte ve onunla fiziksel olarak mücadele etmektedir. Kavganın sonunda adaleti uygulamak pahasına gerçekleştirdiği eylemler yüzünden en sonunda kendi gideceği yerin de cehennem olduğu ama bu dünyada böyle bir yükü kaldıracabilecek kişinin de yine kendisi olduğu fikrine ulaşmaktadır (Cantek, Kurtuluş, Akkoç 2010: 211-217).

Sonuç

Deligücük ve kötülere karşı uyguladığı adaletin farklılıkları yukarıdaki bölümde çizgi roman üçlemesinden seçilen çeşitli örneklerle açıklanmaya çalışılmıştır. Görüldüğü üzere Deligücük adaleti, toplumun ihtiyacı olan zamanda ve yine toplumun ihtiyacı olan şekilde sağlamaktadır.

Hikayelerin genelini modern hukuk kurallarıyla sağlanan adalet çerçevesinde değerlendirilmeye çalışıldığında kuşkusuz her okur kendine “Şiddet uygulayarak adalet sağlanır mı?”, “İntikam adalet midir?”, “Adalet her zaman etik veya ahlaklı mıdır?” veya “Adalet bu şekilde uygulandığı zaman saflığını kaybeder mi?” gibi sorular sormaktadır. Ancak hikayelerde sağlanan adalet etik değilse öykünün finalini okuduğumuzda neden rahatlamaktayız? Bu soruların cevabının herkese göre değişeceği gerçeği kesin bir yargıya varılmasını imkansız hale getirmektedir. Belki de okuyucunun rahatlamasının sebebi o dönemin kanunsuzluğuna aynı sertlikte bir kanunsuzlukla cevap vermek, yani başka bir deyişle hikayeyi okuduğu an itibarıyla kendine uzak bir geçmişte yaşanan olaylara o dönemin diliyle karşılık verilmesi olmaktadır.

Deligücük hikayelerin çoğunun temelinde kurgulanan “Adaletsizlik = Haksızlık” düşüncesi olmakta, bu durum da “Adalet, kişiye hak ettiğinin verilmesidir” yargısına yol açmaktadır. Bu bağlamda Deligücük, adil yargılama süreçlerini atlayarak önce yargılamakta ve hemen sonra da hüküm vermektedir. Dolayısıyla mağdur kişi veya kişiler adına sağladığı adaletin temelinde “kısasa kısas olan intikamcı” bir adalet anlayış bulunmaktadır. Belki de bu yüzden öykülerin çoğundan çıkarılacak sonuç “Delinin intikamı adalettir” yargısı olmaktadır. Bu öykülerde Deligücük’ü adaletsizlik karşısında harekete geçiren temel durum kendi vicdanı olmakta ve bu durum onun tüm etik kurallarını yeri geldiğinde çiğnemeye itebilmektedir. Çünkü Deligücük’e göre vicdan ahlakı, ahlak ta adaleti sağlamaktadır. Bu bağlamda Deligücük’ün adaletinin temelini sadece “vicdanı” oluşturmaktadır. Bu temel çerçevesinde hikayelerde işlenen “intikam” adaletinin, okuyucunun vicdanının rahatsız etmek yerine “hikayenin adil bir sonla bitmesi” beklentisinin okuyucuda çok daha ağır bastığı görülmektedir. Başka bir deyişle adaletin tecelli ettiğine birinci gözden “şahit olmak” okuyucuyu rahatlatmaktadır.

Kaynaklar

ADKINSON, Cary, (2003), "*The portrayal of crime and justice in the comic book superhero mythos*", Journal of Criminal Justice and Popular Culture, VII, 2: 96-108.

ARİSTOTELES, "*Nikomakhos'a Etik*", Çev. BABÜR, Saffet, (2005), Ankara: Kekebeç Yayınları.

CEVİZCİ, Ahmet, (1999), *Felsefe Sözlüğü*, İstanbul: Paradigma Yayıncılık.

GENCER, Bedri, (2008), "*Son Osmanlı Düşüncesinde Adalet*", Muhafazakar Düşünce, 4: 15.

GOMEZ Romero, Luis and DAHLMAN, Ian, (2012), "*Justice framed: law in comics and graphic novels*", Law Text Culture, 16: 3-32.

HERBERS, Martin R., (2015), "*Concepts of Justice in Contemporary American Comic Books*", Paper presented to the IAMCR Comic Art Working Group, 14.07.2015, Montréal, Canada.

İNALCIK, Halil, (1997), *The Ottoman Empire: The Classical Age 1300-1600*, London: Phoenix.

İNALCIK, Halil, (2005), *Osmanlı'da Devlet, Hukuk, Adalet*, İstanbul: Eren Yayıncılık.

İREM, Nazım, (2008), "*Klasik Osmanlı Adalet Rejimi ve 1839 Gülhane Kırılması*", Muhafazakar Düşünce, 4:15.

KADIOĞLU, İdris, (2008), "*Osmanlıda Adalet Sistemi ve Latifi Tezkiresinde Şair Nihani'nin Osmanlı Kadılarına Eleştirileri*". Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, VII, 23: 378-394.

Kollektif Yazar ve Çizerler, (2009), *Deligücük: Osmanlı Taşrasından Korku ve Dehşet Hikayeleri*, Ankara: Kamra Yayıncılık

Kollektif Yazar ve Çizerler, (2010), *Deligücük: Alacakaranlık Zamanlar*, Ankara: Kamra Yayıncılık.

Kollektif Yazar ve Çizerler, (2013), *Deligücük: Zifirname*, İstanbul: Flaneur Çizgi Roman.

TEKEREK, Nurhan ve TEKEREK, İsmet, (2011), "*Adalet ve Tiyatro*", Tiyatro Araştırmaları Dergisi, MMXI, 32: 2

TOPAKKAYA, Arslan, (2008), "*Adalet Kavramı Bağlamında Aristoteles – Platon Karşılaştırması*", FLSF Felsefe ve Sosyal Bilimler Dergisi, MMVIII, 6: 27-26.

TUNA C. Aziz ve KUZGUN, Coşkun, (2007). "*Deligücük*", Tam Macera Aylık Çizgi Roman Dergisi, 1, Ankara: Kamra Yayıncılık.

TUNA C. Aziz ve KUZGUN, Coşkun, (2007). "*Deligücük*", Tam Macera Aylık Çizgi Roman Dergisi, 2, Ankara: Kamra Yayıncılık

TUNA C. Aziz ve KUZGUN, Coşkun, (2007). "*Deligücük*", Tam Macera Aylık Çizgi Roman Dergisi, 3, Ankara: Kamra Yayıncılık

TUNA C. Aziz ve KUZGUN, Coşkun, (2007). “*Deligüçük*”, *Tam Macera Aylık Çizgi Roman Dergisi*, 4, Ankara: Kamra Yayıncılık

ŞAHİN, Gürsoy, (2020). “*XIX. Yüzyılda İngiliz Gezinlerin Kaleminden Osmanlı Yöneticileri ve Yönetim Sistemi*”, *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, XXII, Sayı: TBMM'nin 100. Yılı ve Millî İrade Özel Sayısı.

Bağlantılar

- **Bağlantı 1:** https://www.goodreads.com/book/show/664149.The_Punisher_Vol_1, Erişim Tarihi: 18.01.2021
- **Bağlantı 2:** <https://www.amazon.com/V-Vendetta-Alan-Moore/dp/140120841X>, Erişim Tarihi: 18.01.2021
- **Bağlantı 3:** <https://m.comixology.com/Judge-Dredd-26/digital-comic/170887>, Erişim Tarihi: 18.01.2021
- **Bağlantı 4:** <https://www.mynet.com/hukuk-elestirisinde-cizgi-romanlarin-yeri-nedir-110102432662> Erişim Tarihi: 14.01.2021
- **Bağlantı 5:** <https://www.nadirkitap.com/deli-gucuk-serisi-3-kitap-tam-cizgi-roman-serisi-deli-gucuk-osmanli-tasrasindan-dehset-ve-korku-hikayeleri-alacakaranlik-zamanlar-zifirname-levent-cantek-murat-gurdal-akkoc-kitap14688143.html> Erişim Tarihi: 14.01.2021
- **Bağlantı 6:** <https://www.kitabinabak.com/kitap/deli-gucuk-alacakaranlik-zamanlar---kamra--kbk--9789944213028> Erişim Tarihi: 14.01.2021
- **Bağlantı 7:** <https://www.dr.com.tr/Kitap/Deli-Gucuk-Zifirname/Kolektif/Cizgi-Roman/urunno=0000000437747> Erişim Tarihi: 14.01.2021

Extended Abstract:

Although the concept of justice has been a basic phenomenon of order used to regulate social relations since the beginning of human history, it has still not been clearly and clearly defined for societies in the past to the present. In general terms, justice is a situation in which the person concerned receives the deserved reward or punishment. In this context, the concept of justice is formed by the values, principles, ideals and virtues formed by the common mind of society, the ethical and positive principles formed by establishing a dialectical relationship with the concepts of freedom and the state. But does the fact that the offender and the victim are given what they deserve as a result of the crime committed actually ensure justice? The answer to this question shows why the concept of justice is still not clearly defined in many societies due to the fact that the concepts of law, law, reason and conscience are perceived differently in different societies. The concept of justice has often been reflected in comics, as well as in other artistic fields. Thanks to this, the concepts of justice and injustice sought by society are also being implemented thanks to the heroes of comic books. Each comic book character, whose role in their stories is to ensure justice, is necessarily created with reference to the real social events of his era. However, just like the society's perception of justice, the comic book heroes' perception of justice and the way they practice justice differ from each other. Thanks to this, the justice of these heroes is sometimes seen as a complement to the official justice system in the eyes of society, even if it is illegal or unlawful. In this context, the character of Delig is also, 19. The century has emerged as a solution to the lawlessness and lawlessness in the Ottoman countryside. The main situation that makes Deligücük act in the face of injustice is his own conscience and he can violate all the rules of ethics and law when this situation occurs. Because for the Insane, morality of conscience provides justice as well as morality. Therefore, the justice provided on behalf of the aggrieved person or persons is based on an understanding of "vengeful justice that is short for short". It is seen that the justice of "revenge" in the stories and the expectation of the reader's conscience to "end the story with a fair ending" instead of disturbing the reader far outweighs the reader, and it comforts the reader to "witness" from the first sight that justice is manifested.

19. A rough black boy with big, black long hair and a beard that he never took off, boots that he secured by tying them with tongs at his feet, sharp and rock-like looks that can make even flour small, and a long wand that he never dropped from his hand. he is a hero who comes to the aid of everyone who has been persecuted in the Ottoman provincial century. The fact that it appears wherever and in any situation where there is a need, also allows it to be perceived as a superhuman being.

When Delig's character is examined, it is seen that he is a comic book character who does not have virtues in the classical sense. Undoubtedly, all the comic book heroes created so far have a certain understanding of morality and virtue. However, because Deligücük's understanding of justice is based on conscience rather than law, some of the methods he uses in his stories are more like a subjective sense of justice provided by a sense of revenge than an act of distributing justice based on social law. In this aspect, he becomes an "antihero" who rules conscientiously for social justice rather than the "virtuous and solemn character" to which the reader is accustomed.

Created by writer Levent Cantek, the Deligliklik comic book was first published as a short story in the comic magazine Tam Adventure, published monthly in 2007. After the first issue, it was decided to continue the magazine by writing different adventures of the character on the basis of positive reactions and intense requests from the reader. At first, the character and appearance of Deligliklik, designed by illustrator Coşkun Kuzgun, remained away from his readers for a short time when Tam Adventure magazine ceased publication after 4 issues. After a while, the production started again with the creation of a writer and illustrator team by the creator of the character, and the first one was published in April 2009 as “Deligilik: Horror and Horror Stories from the Ottoman Countryside” by Kamra Publishing. This album is Turkish for the first time in the history of comics and many of them are independent of each other together in order to make that album and the group draws an author whose time has come, thanks to the willingness of production have emerged, and has received praise from readers quite. In addition, with the collective contributions of the writers and illustrators who have just joined the team, his album “Deligliklik: Twilight Times” was published again in June 2010 under the Kamra Publishing label. Since 2007, when it first appeared, until 2010, the character who now has a bone reader and has dozens of adventures was last released from Flaneur Comics in 2013 under the name of “Deligilik: Zifirname” and took its place in the history of Turkish comics with a total of 3 albums.

The idea of “Injustice = Injustice” is the basis of most of the crazy stories, and this leads to the judgment that “Justice is the giving of what a person deserves”. In this context, Deligliklik, bypassing the fair trial processes, first judges and then judges immediately. Therefore, at the heart of the justice provided on behalf of the aggrieved person or persons is an understanding of “vengeful justice that is short for short”. Perhaps that is why the conclusion to be drawn from most of the stories is the judgment “Revenge of the insane is justice”. In these stories, the main situation that makes Deligücük act in the face of injustice is his own conscience, and this situation can lead him to break all the ethical rules of his place. Because according to Deligücük, morality of conscience provides justice as well as morality. In this context, only “conscience” constitutes the basis of Deligücük’s justice. It seems that the justice of the “revenge” committed in the stories within the framework of this foundation far outweighs the expectation of the reader’s conscience to “end the story with a fair ending” instead of offending the reader. In other words, it comforts the reader to “witness” from the first review that justice is manifested.